

Jin Černík

Divoký západ I.
Muži zákona

Jiří Černík

Divoký západ I.

Muži zákona

Nakladatelství Libri
Praha 2001

© Jiří Černík, 2001

Odborný recenzent: prof. Josef Opatrný

© Libri, 2001

ISBN 80-7277-070-5

Obsah

Slovo úvodem	7
Šerifové	18
Patrick Floyd Garrett	20
William Bartholomew „Bat“ Masterson	25
John Horton „Texas John“ Slaughter	30
Marshalové	
City marshals	37
James Butler Hickok	38
United States marshals	47
Wyatt Berry Stapp Earp	48
William (Bill) Tilghman	58
Texas rangers	72
Tom Horn	98
Soudce Roy Bean	116
„Oprátkový“ soudce Isaac Charles Parker	
Dějinné souvislosti	132
Isaac Charles Parker	135
Muži s marshalskou hvězdou	146
Mistr katovského řemesla	158
Reakce	162
Pár slov na závěr	173
Seznam literatury	180

Slovo úvodem

Když v roce 1865 použil jeden z nejčtenějších amerických novinářů třetí čtvrtiny 19. století Horace Greeley v jednom ze svých fejetonů slavnou větu J. L. B. Souleho: „Jdi na Západ, mladý muži, jdi na Západ,“ vyjádřil pouze jednu z velkých vizí generací obyvatel východní části Spojených států. Už od koloniálních dob byl Západ pro Američany synonymem naděje a lepší budoucnosti. Na Západ mířili ve stopách Christophera Gista a Daniela Boona obyvatelé Pensylvánie a Virginie, západní divočinu se vydali mapovat William Clark s Meriwetherem Lewisem i Zebulon Montgomery Pike. Západ byl ve dvacátých a třicátých letech 19. století cílem lovců kožešin – horalů, podle jejichž zpráv zakreslovali vojenští topografové do map Jižní průsmyk, Velké solné jezero i toky Zelené či Humboldtovy řeky. V polovině devatenáctého století se však civilizace zastavila na západním břehu Mississippi. Velká americká poušť či pustina, jejíž jižní část získaly Spojené státy po vítězné válce s Mexikem smlouvou z Guadalupe Hidalgo z února 1848, byla totiž dopravně téměř nedostupná. Po pravých přítocích Otce vod sice mohly plout k Západu kolesové parníky, obrovská pláň bez splavných toků ale vyžadovala jiný dopravní prostředek. Stavba železniční trati procházející pláněmi a spojující Mississippi s Kalifornií však

představovala nepřekonatelný politický problém. Amerika poloviny 19. století byla, řečeno Lincolnovými slovy, „rozděleným domem“. Veřejnost na severu i na jihu si uvědomovala, že by spojení Západu s jedním ze dvou soupeřících civilizačních modelů na Východě – jednoho založeného na svobodné a druhého na otrocké práci – vedlo s největší pravděpodobností k porážce druhého, a proto nebyli politikové na severu ani na jihu ochotni připustit stavbu západní železnice z teritoria soupeře.

Přesto ani v této době nezmizel symbol „šťastného“ Západu z povědomí americké veřejnosti. A rovněž nezmizel z kalkulací amerických politiků a podnikatelů, dokonce ani během občanské války. Právě v jejím průběhu podepsal prezident Lincoln dva zákony, které měly pro USA a v jistém smyslu pro celý svět zcela mimořádný význam. *Zákon o domovinách* z května roku 1862 garantoval každému Američanovi či osobě, která projevila o americké občanství opravdový zájem, bezplatný příděl 160 akrů federálních pozemků. Ty byly v této době už prakticky jen v západní, bílými Američany dosud neobydlené části Unie. *Zákon o stavbě transkontinentální dráhy* ukončil desetileté spory a stanovil trasu komunikace mezi americkým východem a Kalifornií. Všem přitom bylo jasné, že železnice neurychlí jenom spojení mezi těmito dvěma částmi státu, ale otevře také rozsáhlou oblast mezi Mississippi a západními svahy Kordiller. Jenom železnice mohla zaručit komerční dopravu zboží amerického Západu na velký trh na Východě, byť si všichni v USA uvědomovali, že k tomu nestačí jediná trať. Proto se hned na samém začátku výstavby pacifické dráhy – okamžitě po skončení občanské války – objevily plány na stavbu paralelních tratí na jihu i na severu. Odborná literatura přitom tvrdí, že budoucí hlavní inženýr stavby Grenville Dodge využil toho, že v unionistické armádě slou-

žil jako generál, k vyměrování trati ještě před ukončením nejkrvavějšího konfliktu v americké historii.

Zkušenosti s postupným uváděním pacifické dráhy do provozu daly také za pravdu těm, kteří hovořili o obrovském významu komunikace pro americkou společnost. Na Západ se hrnuly desetitisíce nových osadníků, usidlovali se podle zákona o domovinách na venkově, hledali zaměstnání ve velkých městech. Chicago, Milwaukee, St. Louis, Cincinnati se během krátké doby změnily ve statisícové metropole, jejichž existence otevírala nové možnosti pro pěstitele obilí a chovatele dobytka i v tak vzdálených regionech, jakým byl Texas. Bylo však třeba dopravit stáda k železničním terminálům v Kansasu, odkud pak putovala v dobytčích vagoncích na jatka velkých východních či středozápadních měst. V roce 1867 přihnali zaměstnanci dobytčího krále McCoye první stovky texaských dlouhorožců do Abilene a tzv. Chisholmova stezka vstoupila do americké historie.

Spolu s ní tam vstupuje také kovboj, honák krav, který se stává jedním ze symbolů Západu. Pohybuje se téměř neustále na koni, často na hranici divočiny, stáda jsou vystavena útokům bílých zlodějů a někdy i rudých nájezdníků. K pracovním nástrojům honáků proto nepatří jen laso a cejchovací železa, ale také palné zbraně. Pušky neměli kovbojové příliš v oblibě, překážely při běžné práci, a i když spočívaly většinou ve zvláštních pouzdrech u sedel, dřely koním kůži až do krve. Podstatně oblíbenější zbraní byl revolver, vyrobený zpravidla v továrně Samuela Colta nebo alespoň podle jeho patentu firmami Remington či Smith and Weston. Třebaže podle mýtu amerického Západu kovbojové svoje ubikace bez koltů u opasků vůbec neopouštěli, skutečnost byla jiná. Těžké zbraně často zůstávaly na ubytovnách, jindy si je majitelé balili pro případ potřeby do

pokryvek připevněných u sedel. Při dlouhých výpravách ke kansaským železničním stanicím však byly kolty nezbytnou součástí výbavy všech, kdo se vydávali na tento nebezpečný a obtížný podnik. Kolt byl vynikající zbraní pro boj zblízka, umožňoval rychlou střelbu a vzhledem k jeho ráži znamenal téměř každý zásah vyřazení protivníka z boje. S rostoucí vzdáleností však přesnost střelby výrazně klesala, což silně ovlivňovalo výsledky častých přestřelek. Obyčejní kovbojové byli přitom ve většině případů špatnými střelci, střelivo bylo drahé a času na trénink málo. Protože ovšem do „kravských“ měst, tedy osad postavených v šedesátých letech 19. století jako železniční stanice, přijížděly v krátké době desítky a stovky honáků, docházelo k četným sporům a střelba se skutečně ozývala často. A tak i při střeleckém neumění kovbojů docházelo ke zraněním či úmrtím, někdy i mezi nezúčastněnými diváky.

Příčiny hádek byly zpravidla malicherné a jejich prvotní příčinu je třeba hledat většinou v alkoholu či snaze kovbojů patřičně se prezentovat u ženské části obyvatel Abilene, Dodge City a dalších neladných shluků dřevěných staveb plných saloonů, nevěstinců, arén pro psí zápasy a dalších míst mužné zábavy. Kovbojové měli ve svém běžném životě velmi málo příležitostí dostat se do společnosti. Na osamocených rančích objížděli většinou ve dvojicích nebo malých skupinkách obrovská stáda, při tří- či čtyřměsíčních cestách do Kansasu projížděli většinou neobydlenými oblastmi, popřípadě Indiánským teritoriem s minimálním osídlením. „Kravská“ města byla tedy možností, a třeba dodat draze zaplacenou možností, opustit alespoň na pár dní samotářský či kasárenský život a mládenci se snažili „užít si“, co se dalo.

Tehdejší podnikatelé v oblasti „zábavního průmyslu“ umísťovali svá zařízení, tedy saloony, herny a bordely, často

pod jednu střechu, aby se opěšalí kovbojové nemuseli přesunovat ve svých botkách na vysokých podpatcích příliš daleko – v přízemí se tak mohl návštěvník oddávat alkoholu a karbanu, do skromných pokojíků v patře pak bylo možné odvést některé z děvčat či dam, oživujících jinak zábavu u barového pultu a politých stolů.

Prvním předpokladem úspěchu ve „velkém světě“ salonů, heren a bordelů byla návštěva veřejných lázní a holiče. Ostrihán, oholen a bohatě napomádován pak vyrazil kovboj k „čištění města“. Projížděl ve skupinách kamarádů či nových známých hlavní ulicí a pátil do vzduchu. Když tímto způsobem dostatečně upozornil na svoji existenci, vstoupil létacími dveřmi do některého z výše zmiňovaných kulturních zařízení. Čekaly tu na něj četné slečny, o jejichž kvalitách svědčí řada přezdívek, které zaznamenal místní tisk, popřípadě deníky návštěvníků z východu. Alici Veverčí zub charakterizovaly poněkud nestandardně tvarované zoubky, o charakteristikách děvčat přezdívaných Splašená kráva nebo Jana Kost od šunky není snad třeba vůbec spekulovat. U stolů a barových pultů vysedávali v očekávání příchodu kovbojů také profesionální hráči, ve velké většině případů podvodníci a obratní eskamotéři s kartami. Partičky Monté, pokeru a fara pak byly prostředkem, jak rychle přesunout peníze z kapes honáků do rukou uhlazených mužů zacházejících obratně nejen s kartami, ale i se speciálními zbraněmi s krátkými hlavněmi. Ty byly posledním trumfem v případě, že některý z kovbojů prohlédl, navzdory alkoholovému opojení, triky svých partnerů ve hře.

Večery pak přinášely do saloonů bujarou zábavu v podobě divého křepčení při hudební produkci. Všude měli pianistu a houslistu, někde dokonce dechovou muziku. Spotřeba alkoholu dále narůstala a pro některé honáky nastával okamžik trpkého rozčarování. Za jediný den často utra-

tili těžce vydělanou čtvrtroční mzdu, což přivedlo některé rozhořčené mládence k rozhodnutí vypořádat se se skutečnými či domnělými křivdami palbou z koltu. Přímou v salo-
 onu nebo bezprostředně poté, co ho opustili, tedy tasili a
 pálili. Nedostatek cviku a fakt, že po nadměrné konzumaci
 alkoholu viděli střelci cíle pravděpodobně dvojmo, vysvět-
 lují relativně malou úmrtnost při těchto střetnutích. Podle
 hodnověrných svědectví vystříleli někdy účastníci podob-
 ných konfliktů stovky ran, aniž by byl někdo zasažen. Vý-
 jímkou byly momenty, kdy se na scéně objevil jeden, nebo
 dokonce víc profesionálních pistolníků. Tito střelci dosa-
 hovali až fenomenálních výsledků a právě na základě
 informací o umění některých jednotlivců vznikla legenda
 o perfektním střeleckém umění obyvatel amerického Zápa-
 du. Dokonalí pistolníci velmi často překračovali hranici
 zákona, provokovali a byli provokováni, byli najímáni k po-
 šlapání zákona i k jeho ochraně. Právě život těchto mužů
 přispěl ke vzniku legendy o osamělých střelcích chránících
 právo i slabé.

Pohraniční města nemálo těžila z přítomnosti někdy ne-
 bezpečných kovbojů a vysloveně pochybných existencí,
 protože utráceli lehce i těžce vydělané dolary v podnicích
 počestných občanů. A tak jejich představitelé nabízeli le-
 gendárním pistolníkům místa šerifů a maršálů, aby chráni-
 li obchodníky a obyvatele městeček před nevypočitatelnou,
 ale výnosnou komunitou, křižující Západ na hřbetech koní
 nebo na sedadlech železničních vagonů a dostavníků.

Byly to také dostavníky, které spolu s železnicí otevíraly
 Západ mase přistěhovalců. Třebaže patrně nejznámější
 dostavníková trať společnosti Overland Mail Service mí-
 řila východozápadním směrem a spojovala od roku 1857
 missourský Tipton s kalifornským San Franciskem, podstat-
 ně větší význam pro historii Západu měly trati vedoucí smě-

rem severojižním. Dostavníkové společnosti budovaly na trasách přeprahací stanice, kolem nichž rychle vyrůstalo několik domů jako základ budoucích osad. V místech křížení linek často vznikaly větší aglomerace – města, těžící z potřeby dostavníkových společností opravovat povozy, kovat koně, živit personál i cestující. Zřízení dostavníkové linky představovalo mnohem menší problém než stavba železniční trati, a jakmile se někde objevil větší proud lidí podnícený k migraci zprávami o výhodné ekonomické aktivitě, zejména o rýžování zlata, nabízely přepravní společnosti prakticky okamžitě jízdenky na nové dostavníkové trase. Když se tedy na počátku roku 1876 rozšířila zpráva o nálezu zlata na Francouzském potoku v Černých horách, oznámila společnost zprostředkující dvakrát týdně spojení mezi železniční stanicí Cheyenne a dosud jediným centrem bílého osídlení v Černých horách, hornickou osadou Custer City, podstatné rozšíření provozu. Do nového městečka Deadwoodu už jezdil dostavník každý den a v Custer City, měnícím se rychle v město duchů, tj. opuštěnou osadu, jejíž dřevěné budovy záhy podléhaly zkáze, pouze příležitostně zastavoval. Na trati jezdily vzhledem k velmi náročným podmínkám speciálně vyrobené robustní dostavníky o hmotnosti dvou tun. Protože často vozily zlato, věnovala společnost pánů Gilmera, Salisburyho a Patrica velkou pozornost kvalitě ozbrojených průvodců. Střelec doprovázel dostavník buď na vlastním koni, nebo seděl s neustále připravenou puškou na kozlíku vedle kočího či na střeše mezi cestujícími. Oprávněnost tohoto opatření dokázalo několik pokusů o přepadení povozu, jindy ale museli zaměstnanci společnosti a cestující informovat deadwoodského šerifa o mrtvých tělech, která našli na trase, či o vyvražděných obyvatelích stanic a rančů kolem cesty. Jako šerif působil a zemřel v Deadwoodu i Bill Hickok,

slavný pistolník a hráč. Právě při kartách zapomněl na opatrnost a posadil se zády ke dveřím, jimiž vešel psychopat toužící vstoupit mezi legendy Západu tím, že zabije známého střelce, byť ho přitom musel zavraždit zezadu. Sestavu karet, které držel velký Bill v ruce v okamžiku smrti, kombinaci osmiček a es, nazývali pak na Západě rukou mrtvého muže.

Součástí Západu a jeho legendy tvořili v druhé polovině 19. století také Indiáni. Pronikli na pláně ve větší míře až v okamžiku, kdy se jim natrvalo dostaly do rukou dva atributy „bílé“ civilizace – koně a střelné zbraně. Hlavní zdroj obživy Indiánů představoval v oblasti mezi Texasem a kanadskými hranicemi lov bizonů, jejichž stáda se s postupem americké hranice k Západu rychle zmenšovala. Četná střetnutí Indiánů s bílými lovci pak byla výrazem obavy rudých lovců z konkurence bílých střelců, další příčinou útoků indiánských bojovníků na vlakové a dostavníkové stanice, vystěhovalecké výpravy, osady a osamělé farmáře byla snaha získat kořist – zejména v podobě koní a zbraní –, slávu nebo potvrzení odvahy a válečnického umění, což byly hodnoty nutné pro přijetí mladíků mezi muže. Tyto schopnosti se materializovaly v podobě skalpů, o něž proto Indiáni tak usilovali. Nejvíce jich mohli získat při přepadeních civilních objektů, nevyhýbali se ovšem ani útokům proti americké armádě, jejíž pevnosti putovaly k Západu spolu s hranicí. V těchto případech ovšem preferovali střety s osamocenými hlídkami nebo malými oddíly, kdy zpravidla dosahovali mnohonásobné přesily. Tuto výhodu měli i při největší srážce s americkou armádou. Dne 26. června 1876 obklíčilo možná až dva tisíce siouxských bojovníků dvě stovky mužů sedmi setnin sedmého jezdeckého pluku pod vedením podplukovníka George Armstronga Custer a během půl hodiny je do jednoho pobili. Potom však už ne-

dokázali dovršit svoje vítězství a zlomit odpor tří set vojáků Custerova zástupce majora Rena, jehož obrana vydržela až do příchodu posil. Indiáni pak byli zatlačeni do rezervací, odkud sice podnikali i nadále nájezdy proti bílým usedlíkům a osamělým poutníkům, což platí zejména o Geronimových Apačích amerického jihuzápadu, ale jejich podíl na podobě Divokého západu je po roce 1876 už zase spíš součástí mýtu než reality.

Už několikrát zmiňovaný mýtus Divokého západu má svoje kořeny nepochybně v přesvědčení Američanů, že na Západě čeká každého štěstí a prosperita – ať už v podobě kožešin, volné půdy či zlatého prachu a nuggetů. V polovině 19. století posílily tuto představu zprávy o zlatě v Kalifornii, o deset let později propukla zlatá horečka v Coloradu, pak objevili prospektoři bohatá ložiska žlutého kovu v Montaně a Dakotě. Zlaté valouny šťastných zlatokopů potvrdily každému Američanovi platnost jedné ze základních pravd americké společnosti. Za skvělou budoucností je třeba jít na Západ. Tohoto volání uposlechli dělníci velkých měst na východě, farmáři toužící po větších pozemcích i představitelé dalších profesí. Během tří desetiletí po skončení občanské války se centrum americké ekonomiky posunulo o stovky kilometrů dál na západ. Oblast mezi Skalními horami a Mississippi osídlily miliony lidí, živící se zde ve velké většině případů zcela počestnými profesemi farmářů, horníků, dělníků, úředníků atd. V mizivé menšině tu byli delikventi, psychopaté a lidé překračující zákon. Ti však dokázali využívat ne zcela stabilizovaných poměrů neustále migrující pospolitosti, a třebaže na počátku devadesátých let 19. století prakticky zmizela hranice mezi civilizovanou krajinou a divočinou, zůstával pro ně Západ i v této době podstatně slibnějším terénem než východní část Spojených států.

V této době, v roce 1893, formuloval tehdy ještě neznámý historik Frederick Jackson Turner svoji teorii hranice, která se dá chápat jako výklad vzniku charakteristických rysů americké společnosti. Rozhodující roli zde hrál podle Turnera neustálý postup k Západu. Život na hranici vyžadoval individuální tvrdost a zároveň schopnost spolupráce mezi silnými jednotlivci, a to na demokratickém principu, přičemž hodnoty demokracie se staly základem komunity přicházející do Ameriky z Evropy už od koloniálních dob. Boj s těžkými přírodními podmínkami a „divochy“ určoval podobu Ameriky, která Turnerovu teorii postupně s nadšením přijímala. Hranice a Západ byly tedy jakousi „nejameričtější“ Amerikou a ještě před koncem 19. století věnovala americká a poté i evropská společnost Západu mimořádnou pozornost. Už v roce 1883 představil William F. Cody, přezdíváný Buffalo Bill, v Omaze Výstavu Divokého západu, Skalistých hor a prémie, několik měsíců nato předvedl v několika městech na americkém východě Wild West Show a později se vypravil se svými herci i do Evropy. Prezentoval zde kovboje, Indiány, vojáky a lovce jako symboly zápasu mezi divočinou a civilizací. Přispěl výrazně k vytvoření hrdinského mýtu, který přetrvával až do druhé poloviny 20. století. Hlavní roli v něm hrál, tak jako v Turnerově teorii, silný jednatel hájící své zájmy, které byly totožné s právem, zákonem a hodnotami považovanými za základ americké civilizace. Relativizace těchto hodnot v posledních desetiletích přinesla i erozi mýtu amerického Západu, jehož realita vypadala opravdu jinak, než ji líčí filmové westerny a literární dílo Josepha Alshera. Hranici neposunovali pouze vojáci, kovbojové a lovci, větší význam pro její pohyb měli patrně farmáři, horníci a železničáři, jejichž osudy však nejsou zdaleka tak barvitě jako osudy pistolníků, lovců a desperátů s přesně mířícími

kolty a vinčestrovkami. Hrdiny mýtů nebývají v žádné části světa ti, kdo žijí všední život. Ta část populace, která se hlásí k tradiční podobě euroamerické civilizace, proto nepřestala sledovat příběhy Divokého západu. Nechápe je jako reálný svět, ale jako obraz. Obraz zápasu o naplnění hodnot, které nabízeli před třemi staletími publiku na obou březích Atlantického oceánu John Locke či David Hume.

Josef Opatrný

Šerifové

Český filmový divák či čtenář westernové literatury se čas od času setkává s takovými profesemi, jako je šerif, zástupce šerifa, šerifův pomocník, *US marshal*, *City marshal* nebo *Texas ranger*. Z kontextu pochopí, že se jedná o představitele zákona a ochránce veřejného pořádku, ovšem jejich přesná „pracovní náplň“ mu obvykle není jasná. Vzhledem k tomu, že čeština nemá pro některá z těchto povolání vhodné pojmenování, překladatelé je často převádějí do češtiny pod stejným názvem „šerif“, a to k vyjasnění situace nijak nepřispívá. Podívejme se tedy na jednotlivé tituly, na jejich historický původ a roli, kterou jejich nositelé sehráli při osidlování amerického Západu.

Začněme nejdříve u šerifa. Slovo šerif pochází ze spojení staroanglického *shire* (= okres, kraj, oblast) a *reeve* (= představitel královské moci). S výrazem šerif se setkáváme už v příběhu o Robinu Hoodovi z 12. století. Bezpečnost sherwoodského lesa měl tehdy na starosti královský šerif (jeho českou obdobou byl rychtář). Když Ameriku začali kolonizovat Angličani, přenesli sem i tento úřad, který se zakrátko stal neoddělitelnou součástí koloniální správy země. Po americké revoluci zůstala funkce šerifa zachována, ovšem z královského šerifa se stal okresní šerif (*county sheriff*), kterého na rozdíl od jeho předchůdce volilo místní